

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים

פרשת תולדות

"וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֶף אַבְיִמֶלֶךְ"

גם מכיון שסוף סוף השקפה זו היתה לבקר את יצחק לראות אם נשמר בהלכות ייחוד, חשיבא השקפה לרעה לפי שלא היה לו לחשוב בו.

גם מובן לפי מה שכפל הכתוב וישקף וירא, משום דהם ב' עניינים, דוישקף הכוונה שהשקיף על הבית לראות אם חלונו פתוח לוודא אם יצחק לא עבר על איסור יחוד, וכיון שהשקיף שוב גייכ ראה והיינו שראה גייכ את הנהגתו של יצחק בביתו.

ד-

בכנסת הגדולה (ההג' על הטור אבהע"ז סי' כב אות ט) בית שפתחו פתוח לרה"ר וכו', נ"ב. דוקא ביום אבל בלילה לא וכו', אבל בחצי שעה של לילה שבני אדם עוברים ושבים וכו', ואין חוששין ליחוד, הרי מכיר משרוטי כתיבת יד, עכ"ל. הובא בבה"ט (אבהע"ז סי' כב ס"ק ט).

ומתבאר בדבריו דהיתר דפתח פתוח הוא רק ביום ובתחילת הלילה, ותקשי שוב מאי אהני חלונו של יצחק, שהיה פתוח לרה"ר להיתר יחוד בלילות.

אמנם עי' **בברכי יוסף** (שם אות ט) דוקא ביום ובחצי שעה מהלילה אין חוששין להתייחד אם הפתח פתוח לרה"ר וכו', ומש"כ התוס' (שבת יג ב) בד"ה מטה, דפלטו בן ליש בפתח פתוח לרה"ר הוה וכו', צ"ל דהיה במקום דשכיחי עוברים ושבים, יום ולילה לא ישבותו וכו' עכ"ל.

ומתבאר דבמקום שיש בו עוברים ושבים מועיל פתח פתוח גם בלילה. **וצ"ל לפי** דגם הא דיצחק איירי במקום שיש שם עוברים ושבים גם בלילות יום ולילה לא ישבותו, וכמו שמבואר **בהעמק דבר** (שם ח) בד"ה כי ארכו, שהיה קשה לאבימלך ישיבת יצחק בעיר המלוכה, ושפיר מהני פתח פתוח לרה"ר מפני שהוא היה בעיר המלוכה.

ה-

והנה אף דכל האיסור של יחוד עם אחותו יותר מלי יום הוא רק מדרבנן. **עי' במהרש"א** (תענית יא א) בד"ה בשני רעבון דהאבות קיימו גם איסורין דרבנן. וכ"ה **במשך חכמה** (וירא יח ט) בד"ה והוא אחריו.

ו-

בשו"ת הרמ"א (סי' ב) בענין נאמנות עיי' אמתלא, כתב וראה לדבר מענין יצחק וכו', שאמר אחותי היא וכו', הנה אע"פ שהוחזקה לכולם לאחותו מ"מ היה מותר וכו', אע"ג דאחותו מדבריהם ז"ל אסורה לבני נח וכו', עכ"ל.

ולהמתבאר דלכן היה חלונו של יצחק פתוח, כדי שלא יעבור על איסור יחוד לאחר שלשים יום [לפי מה שאמר שהיא אחותו], א"כ עצם פתיחת החלון מסייע לדבריו שהיא אחותו, ותקשי ביותר קושיית הרמ"א, ודו"ק.

ז-

"וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ מַה זֹאת עָשִׂיתְ לָנוּ כָּמַעַט שָׁכַב אֶחָד הָעָם אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִבְאֵתָ עֲלֵינוּ אֲשָׁם" עיי' (תולדות כו ט).

ברביד הזהב (כו ח) בד"ה ויהי וכו'. מדכתיב ויהי כי ארכו הימים וכו'. ללמדנו שהחוקק הדבר בעיני כל שאחותו היא, עיי' אמר אבימלך כמעט וגוי, מאחר שהחוקקה לפנויה וכו', עיי' אמר והבאת עלינו אשם וכו', עכ"ל. **הוא ביאור נוסף בביאור הסמיכות של "ויהי כי ארכו לו שם הימים" לפרשה זו.**

ח-

ובדברי שאול (נאטאנזאהר, תנינא שם) בד"ה "אך הנה אשתך היא ואיך אמרת אחתי היא ויאמר אליו יצחק כי אמרת פן אמות עליה, ויאמר אבימלך מה זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את אשתך והבאת עלינו אשם". והדבר יפלא אחרי כי כבר השיב לו "כי אמרת פן אמות עליה" מה שאלו שנית, ולמה לא השיבו כבראשונה. ונראה דהנה **הרמ"א בשו"ת** (סי' ב) הוכיח מיצחק דכל שיש אמתלא מותר, דכאן שינה יצחק ואמר אחותו ואפ"ה שימש עמה אף שב"נ נאסר באחותו ועיי' משום דפחד מות היו לו, וא"כ י"ל דאבימלך כשראה שמצחק עם אשתו, שאל שאלה זו הנה אשתך היא ואיך אמרת אחתי היא ונאסרה עליך, ועיי' השיב "כי אמרת פן אמות עליה", ויש לי אמתלא טובה, [פ"י למה שאמרת אחתי היא], ועיי' השיב לו מה זאת יעשית לנו", בשנותך את טעמך לפני והונת אותנו וכו', עכ"ל.

"וַיִּשָׁב יִצְחָק בְּגֵר: וַיִּשְׁאַלוּ אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אַחֲתִי הוּא כִּי יָרָא לְאִמְרֵי אִשְׁתִּי פֶן יִהְרַגְנִי אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם עַל רִבְקָה כִּי טוֹבֵת מֵרָאָה הוּא: וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֶף אַבְיִמֶלֶךְ מִלֶּךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד חֲחֻלּוֹן וַיֵּרָא וַהֲיָה יִצְחָק מִצְחָק אֶת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ" עיי' (תולדות כו ו-ח).

בפי' רש"י (שם) ויהי כי ארכו, אמר מעתה אין לי לדאוג מאחר שלא אנסוה עד עכשיו, ולא נזהר להיות נשמר, עכ"ל.

א-

ונראה בביאור דבריו והוא דמה שכתוב "כי ארכו לו שם הימים" הוא סיבה למה שמצא את החלון פתוח ויכל להשקיף בעד החלון, והוא לפי שאמר מעתה אין לי לדאוג.

אמנם ממה שכתוב "וישקף אבימלך" בסמוך ל"ויהי כי ארכו לו שם הימים", משמע דהוא היה סיבה לוישקף, וצ"ב מה השייכות ביניהם. ועי' מש"כ בזה **בכלי יקר** (שם).

גם צ"ב בעיקר הדבר, שהלא דבר זה הוא להשקיף לבתי האנשים, והנהגה שאינה ראויה היא וכ"ש למלך.

ובהעמק דבר (שם) בד"ה כי ארכו לו שם הימים וישקף וגו'. ידוע בשמות רבה (מא א) דהשקפה בכל מקום היא לרעה, וכו' עכ"ל. פ"י ואמאי כתיב כאן לשון השקפה, הא בכל מקום היא לרעה.

גם מה שכתוב אח"כ תיבת וירא וכו', לכאורה הוא לשון כפול, דהיינו השקפה היינו ראייה, ועי' מה שכתב בזה בספר דברי דוד (שם).

ב-

והנראה בכל זה ובהקדם סוגיית הגמרא **קידושין** (פא ב) אמר רב יהודה אמר רב אסי מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו, ע"כ.

ברא"ש (שם פ"י כד) פסקו התוס' דהלכתא כרב אסי, לפי שנראה שהיה גדול משמואל וכו', עכ"ל.

ובפי' רש"י (שם) בד"ה מתייחד עם אחותו, לפרקים, אבל אינו דר תמיד ביחוד אצלה בבית, עכ"ל.

ובבית שמואל (אבן העזר סי' כב ס"ק א) ובש"ס מבואר רב אסי אמר מותר להתייחד עם אחותו לפי שעה וכו', עכ"ל. [וכנראה כן ה"י גירסתו בגמרא].

ובשו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' מג) ע"ד שאלתו באח ואחות וכו', אם מותרים להיות בחדר אחד, והביא כת"ר מדברי הבית שמואל (סי' כב ס"ק א) שכתב דמתייחד עם אחותו לפי שעה, והעיר מלשון רש"י (קידושין פא ב) שכתב שם, מתייחד עם אחותו לפרקים, אבל לא ידור עמה תמיד, יעו"ש. **ומשמע דכל שאינו בקבע רק על איזה ימים פחות מלי יום שרי, ויפה דקדק** וכו', עכ"ל.

ומבואר דמה שפי' רש"י (שם) מתייחד אדם עם אחותו לפרקים, היינו רק עד לי יום.

ג-

ולהמתבאר דהותר לאדם להתייחד עם אחותו רק עד שלושים יום, א"כ תקשי לאחר שאמר יצחק לאנשי המקום "אחותי היא", איך המשיך לדור עמה בבית אחד ולא השגיח על איסור ייחוד. וצ"ל עפ"י מה שאמרו **קידושין** (פא א) אמר רב יוסף פתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום ייחוד, ע"כ. וגם כאן י"ל דהיה חלונו פתוח לרשות הרבים.

ויש לפרש לפי הסמיכות של "ויהי כי ארכו לו שם הימים" ל"וישקף", היינו דמאחר שכבר עברו שלושים יום² ומעתה היה עליו איסור ייחוד, זה היה סיבה לאבימלך להשקיף בעד החלון, פ"י שנסתכל לראות האם חלונו פתוח ואינו עובר על איסור יחוד, אבל וודאי שלא היתה כוונתו להסתכל בהנהגתו בתוך הבית.

ולפי"ז מה שהשאר חלונו פתוח הוא כפשוטו משום איסור ייחוד.

¹ **שם:** והיינו כמש"כ שהיה קשה לאבימלך ישיבת יצחק בעיר מלוכה, אלא שלא מצא לב להרע לו בשביל הברית שהיה עם אברהם, עד שמצא תואנה עליו, וזהו לשון "כי ארכו לו שם הימים", שלפני גדולי העיר ומנהיגיה היו הימים שלו שם ארוכים, על כן וישקף וגו', עכ"ל.

² עדי"ר הרמזו י"ל דתיבת יכי עולה בגימטריא לי, עיי' בעל הטורים (כי תבוא כו א, וילך לא כז). וגם כאן מה שכתב "כי ארכו לו שם הימים" דתיבת יכי שעולה בגימטריא לי מורה שעברו לי יום.